

Katson, kosketan, kuuntelen: luen

Kuurosokeiden lehtitoiminta 40 vuotta

Seminaari järjestetään torstaina 19.3. Minna Canthin ja tasa-arvon päivänä liris-keskuksen Braille-salissa, Helsingissä.

Seminaari alkaa klo 10. Eero Vartio kertoo lehtitoiminnan varhaisvaiheista ja Heikki Ekola siirtymisestä tietokoneaikaan. Aikaa kysymyksille.

Omakustanteinen lounas klo 11.30 - 12.30.

Työpajat klo 12.30 - 14. Jakaannutaan ryhmiin ja tutustutaan erilaisiin tapoihin lukea lehtiä. Mihin Luetus-ohjelma taipuu? Mikä on teksti-Daisy, entä ääni-Daisy? Tarvitaanko tulkkia ja milloin? Ovatko kaikki lehtien versiot sisällöltään samoja? Työpajojen lisäksi on mahdollisuus tutustua lehtitoiminnan historiasta kertovaan pieneen näyttelyyn.

Kahvi klo 14.00 - 14.30

Yleisökeskustelu klo 14.30 - 16.00. Mitä ajatuksia lehtiversioiden erilaisuus herätti ja keskustelua siitä, miten lehtiä luetaan tulevaisuudessa.

Suomen Kuurosokeat ry:n tiedotus ja lehtien toimitusneuvosto toivottavat Sinut tervetulleeksi seminaariin, joka on avoin kaikille kuurosokeiden lehtitoiminnasta kiinnostuneille.

Ilmoittautuminen 10.3. mennessä verkossa www.kuurosokeat.fi tai sähköpostilla tiedotus@kuurosokeat.fi. ♦

Onerva Mäen koulu haasteiden edessä
Kutsu lehtitoiminnan 40-vuotisjuhlaseminaariin

Sisältö

Pääkirjoitus: Lehtitoimintaa 40 vuotta.....	3
Onerva Mäen koulu muutosten edessä.....	4
Samana katon alle.....	7
Elämää sokkona vaikean kuulovamman kanssa.....	8
Tieni taiteilijaksi.....	10
Samin matka Lontooseen ja Pariisiin.....	14
”Etiopia, täältä tullaan!”.....	18
ValmisPaula: Kun sanat eivät riitä.....	19
Katson, kosketan, kuuntelen: luen. Kutsu seminaariin.....	20

Kannen kuvassa Onerva Mäen koulua käyvät **Katri Kortelainen** (vas.), **Sandra Santamäki** ja **Anniina Toppinen**. Kuva: **Tuija Wetterstrand**.

Seuraava Tuntosarvi nro 3/2015 ilmestyy viikolla 13. Aineistopäivä on 27.2.

Tämän lehden välissä jaetaan kaikille Tuntosarven tilaajille Suomen Kuurosokeat ry:n tavoiteohjelma vuosiksi 2015–2024. Tavoiteohjelmaa on lisäksi painettu joitain ylimääräisiä kappaleita, joita voi tiedustella tiedotuksesta, tiedotus@kuurosokeat.fi.

TUNTOSARVI
41. vuosikerta
ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Tuija Wetterstrand

Päätoimittaja
tiedottaja Tuija Wetterstrand,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Toimitusneuvosto 2014-2015
Esko Jäntti (puheenjohtaja), Veera
Laukkarinen, Timo Peltomäki, Eila
Särkimäki, Jaakko Evonen (sihteeri)
ja Tuija Wetterstrand.

Hinta
Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteellä, videona ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen kooste Känselförtelet ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja
osoitteenmuutokset
Suomen Kuurosokeat ry, PL 40,
00030 IIRIS, p. 040 778 0299,
s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe
klo 8.00–15.45.

Painopaikka
Oriveden Kirjapaino.

Toimituksella on oikeus käyttää
lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi.

Lehtitoimintaa 40 vuotta

Maaliskuussa 1975 ilmestyi ensimmäinen Suomen Kuurosokeat ry:n lehti, Kuulo-näkövammaisten lehti. 40-vuotisen historian aikana on lehden nimi muuttunut useampaan kertaan ja eri tavalla saavutettavia versioita on tullut useita.

Tiedonsaanti ja sen saavutettavuus on yksi järjestömme tärkeimpiä tehtäviä, ellei jopa tärkein. Tiedonsaanti juuri sillä tavalla jolla sen parhaiten ymmärtää on äärimmäisen tärkeä asia. Jäsenistömme koostuu kuulon ja näön erilaisista toimintarajoitteista kärsivistä ihmisistä. Printtilehden lisäksi meillä on pistekirjoitusversiot, viittomakieliset lehdet, äänilehdet ja vielä sähköiset julkaisut. Viitottujen versioiden VHS-nauhat ovat CD- ja DVD-tallenteiden kautta siirtymässä yhä enemmän verkkojakeluun, pistekirjoituslehdet voi lukea tänä päivänä tietokoneen pistenäytöltä, äänilehtien C-kasetit siirtyneet CD-muotoon ja myös tietokoneelle verkkojakeluun. Myös printtilehdet voi tänä päivänä lukea tietokoneelta sähköisinä versioina.

Mutta meillä kaikilla ei edelleenkään ole tietokonetta ja se joukko on edelleen suuri. Yhdistyksessämme toimii lehtien toimitusneuvosto, jonka tehtävänä on kerätä palautetta ja yhdessä toimittajien kanssa kehittää lehtien sisältöä. Tehtävänä on myös vaalia sitä, että niin kauan kuin perinteisiä julkaisumuotoja tarvitaan, niitä tulee myös tehdä. Unohtaa ei pidä myöskään niitä henkilöitä, joille tulkki lukee lehdet joko viittoen tai taktiilisti kädestä käteen viittoen.

Minna Canthin päivänä torstaina 19.3. järjestetään kuurosokeiden lehtiseminaari liriksessä otsikolla ”Katson, kuuntelen, kosketan: luen – Kuurosokeiden lehtitoiminta 40 vuotta”. Toivotan asiasta kiinnostuneet tervetulleiksi kuuntelemaan hieman historiaa, keskustelemaan lehtien lukemisesta tänään ja pohtimaan hieman lehtien tulevaisuuttakin kanssamme.

Esko Jäntti
Suomen Kuurosokeat ry
Lehtien toimitusneuvoston puheenjohtaja ♦

Onerva Mäen koulu muutosten edessä

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

Tammikuisen pakkaslumen narskuessa jalkojen alla kävelen ohjaavan opettajan ja päivän oppaani **Kristiina Pitkäsen** kanssa Jyväskylän entisen Haukkarannan koulun pihan poikki kohti väliaikaisia koulutiloja, joihin osa koulusta on nyt sijoitettu. Sekä entinen Haukkarannan koulu että Näkövammaisten koulu ovat kärsineet sisäilmaongelmista ja toimivat nyt väistötiloissa. Hallinnollisesti yhdeksi Onerva Mäen kouluksi molemmat yhdistyivät jo vuoden 2013 alusta, mutta yhteisen katon alle päästään muuttamaan vasta vuodenvaihteessa, kun uudisrakennus valmistuu Kukkumäkeen.

Viittovien tiimin rakennuksessa on viisi perusopetuksen ryhmää. Välitunti on juuri loppumassa ja käytävällä näkee oppilaita keskustelemassa vilkkaasti viittomakielellä. Suurin osa oppilaista tulee muualta kuin Jyväskylästä. He asuvat kouluviikot koulun oppilaskodissa ja käyvät viikonloppuisin kotipaikkakunnillaan.

Ennen luokissa vierailua tapaam psykologi **Pauliina Stjernvallin**, joka kertoo, että koulussa toimii noin kerran kuussa kokoontuva Usher-nuorten oma ryhmä.

- **Harri Peltola** Suomen Kuurosokeat ry:stä on ollut työparini. On hienoa, että kaksi kuntouttavaa taitoa pääsee tekemään yhteistyötä.

Nuoret itse toivoivat ryhmältä toiminnallisuutta. Yhdessä on tehty kuuloon, näköön, liikkumiseen ja tasapainoon liittyviä asioita, käyty laskettelemassa, carting-radalla, syömässä ja elokuvissa sekä laitettu yhdessä ruokaa.

- Vertaistuki, tiedon välittäminen ja omien rajojen haastaminen, summaa Pauliina Stjernvall ryhmän tarkoituksen.

Pääsen jututtamaan ensimmäistä oppilasta, **Jenni Peltoniemeä**. Jenni tuli Onerva Mäen kouluun seitsemännelle ja käy nyt kahdeksatta luokkaa. Pikkuveli **Timo Peltoniemi** on oppilaana samassa koulussa.

Kuvassa vasemmalla: Jenna Toivonen (kesk) näyttää, kuinka dominorivi kaadetaan. Sandra Santamäki, Anniina Toppinen ja Timo Peltoniemi seuraavat. Kuvassa oikealla: Jenni Peltoniemi saa ohjausta erityisluokanopettaja Tiina Erveliukselta.

- Viihdyn täällä. Parasta on kun saa jutella viittomakielellä. Käyn kuvataidekerhossa, joskus uimassa kavereiden kanssa tai muuten vain kaupungilla.

Jenni mainitsee lempiaineekseen matematiikan ja tulevaisuuden toiveammattikseen jotain eläintenhoitoon liittyvää.

Seuraavaksi haastateltavaksi ilmoittautuu omatoimisesti kuudesluokkalainen **Sandra Santamäki**. Eläväinen tyttö kertoo tulleen koulun 10-vuotiaana "pirpanana".

- Aluksi tulin tukijaksolle ja silloin vähän pelotti olla yksin poissa kotia. Mutta tukijakson jälkeen keskustelussa kuitenkin toivoin, että pääsisin muuttamaan heti koululle. Pian totuin ja olo on turvallinen. Täällä minulla on paljon kavereita ja kaikki osaavat viittoja.

Sandran mielestä opiskelu on mukavaa. Matikassa hän kertoo olevansa hyvä, ja englannissa.

- Reaaliaineissa en ole niin hyvä, mikä johtuu siitä, että olen niin laiska, Sandra tunnustaa nauraen.

- Kesällä haluaisin mennä jonnekin leirille, missä on viittomakielisiä.

Menen sisään luokkaan, jossa parhaillaan kuusi nuorta istuu pulpeteissaan. Erityisluokanopettaja **Tiina Ervelius** huomauttaa, että luokassa opiskellaan vielä toistaiseksi perinteisten pulpettien äärellä, mutta uudessa koulussa siihen tulee muutos. Oppilailla tulee olemaan mahdollisuus liikkua vapaammin koulun tiloissa ja tehdä tehtäviä omaan tahtiinsa.

- Meillä on nykyään ahkerassa käytössä säkkituolit, ne ovat hyvin

suosittuja. Säkkituolissa istuen voi seurata opetusta tai tehdä tehtäviä.

- Ja joskus voi ottaa vaikka pienet päikkärit, Sandra huikkaa pulpettinsa takaa.

Kurkistan vielä toiseen luokkaan, missä erityisluokanopettaja **Maija Saastamoinen** on työn touhussa kolmen oppilaansa kanssa. Maija opettaa myös taktiiliviittomista Usher-oppilaille aina tarpeen mukaan.

- Kynnys opiskella taktiiliviittomista on kova. Opetuksessa pitää lähteä liikkeelle varovasti, leikin kautta. Monet ovat silti kokeneet helpotavana kun ovat huomanneet, että opitusta on hyötyä esimerkiksi saunatiloissa ja muutenkin hämärässä.

Viittovien tiimin vastapäisessä rakennuksessa on kaksi luokkaa monitarpeisia oppilaita varten, suurin osa heistä on kuulomonivammaisia. Ensimmäisessä luokassa avustava opettaja **Jussi Kiiskilä** kertoo, että heidän ryhmässään tehdään töitä vuorovaikutustaitojen herättämiseksi ja sitä kautta kommunikation harjaannuttamiseksi. Opiskelu tapahtuu toiminta-alueittain, ei oppiaineittain kuten viittovan tiimin ryhmässä.

- Tietotekniikka on osoittautunut motivoivaksi. Oppimispelien pelaminen tabletilla on helppoa ja esi-

merkiksi kirjoittamisen opettelussa käytetään kuvakommunikaatio-ohjelmia.

Toisessa luokassa ahertaa opettajan ja avustajan kanssa oppilaita, jotka sijoittuvat peruskoulun luokille 6-9. Viittomakielen lisäksi luokassa käytetään kuvakommunikaatiota. Erityisluokanopettaja **Heli Vauhkonen** kertoo, että opetusta toteutetaan oppilaslähtöisesti ja elämänläheisesti.

- Harjoiteltavat asiat siirretään arkeen, ja mietitään, mikä juuri nyt on ajankohtaista. Esimerkiksi alennusmyyntien aikaan käymme kaupissa ja opiskelemme mitä tarkoittaa vanha ja uusi hinta.

Ennen kuin poistun luokasta Heli Vauhkonen huomauttaa vielä lopuksi:

- Tämä on ihanaa työtä!

Se tuntuu sopivan kaikkien päivän aikana tapaamieni, niin henkilökunnan kuin oppilaiden sanomaksi. ♦

Saman katon alle

Teksti ja kuva: Tuija Wetterstrand

Tämän kevään ajan Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva toimii vielä hajallaan neljässä eri toimipisteessä. Syksyllä muutetaan yhteisen katon alle. Oppimispäällikkö **Tuulia Ikkela-Koski**, joka vastaa Onervan uudisrakennushankkeesta myöntää, että toimintakulttuurien yhdistäminen vie vielä jonkin aikaa.

- Kuurojen kouluna aloittaneella Haukarannan koululla juuret ovat yli 120 vuoden takaa, Näkövammaisten koulukin ehti toimia yli 40 vuotta itsenäisesti. On selvää, että kaikki eivät vielä koe olevansa yhtä. Sitten kun pääsemme saman katon alle, niin asiaa aletaan työstää ihan konkreettisesti. Yhteiset juhlat ovat selkeä yhteensovittamisen paikka. Oppilaat kokevat ja havainnoivat maailmaa eri aistein, nyt on tehtävä moniaistisia tapahtumia.

Myös koulun tilaratkaisuissa on ollut tavoitteena sovittaa kaikki yhteen toimivaksi, moniaistiseksi kokonaisuudeksi. Oppimisympäristöön on haettu ihan uutta toimintakulttuuria. Perinteisten luokkahuoneiden sijaan koulussa panostetaan

Tuulia Ikkela-Koski

muunneltavuuteen ja toimivuuteen, esteettömyyttä unohtamatta. Jotkut tilaratkaisut ovat pysyvämpiä, jotkut täysin muunneltavia. Omat kotiluokat säilyvät, mutta tiloja käytetään tehokkaasti ja monipuolisesti. Jyväskylän yliopiston kanssa on meneillään yhteistyöhanke mobiilisovelluksesta, jonka kautta saadaan nopeasti tieto siitä, mitkä tilat ovat kulloinkin käytettävissä.

- Tavoitteena on toiminnallinen ja havainnollinen oppiminen.

Uudessa rakennuksessa neliöitä on vähemmän kuin vanhoissa tiloissa yhteensä, mutta ne on suunn-

niteltu niin tehokkaasti, että käytävissä olevaa tilaa on enemmän. Esimerkiksi oppilaskotipaikkoja on nyt nelisenkymmentä, uudessa 56. Siinä on paikkoja myös tukijaksoille tuleville. Vuokratulot eivät nouse. Oppilasmäärän on arvioitu hieman laskevan ensi vuoden jälkeen, kun isompi joukko oppilaita päättää peruskoulun. Oppilaita on nyt yhteensä 147, joista kielellinen erityisvaikeus on 86:lla, huonokuuloisia ja kuuroja on 35 ja näkövammaisia 26. Uuden talon oppilasmäärän arvio on 130 ja lisäksi 10 jaksolla olevaa.

Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva on nyt osa kansallista Valteri-verkostoa, yksi kuudesta valtakunnallisesta oppimis- ja ohjauskeskuksesta, joiden yhteydessä toimii erityiskoulu. Tulevaisuus tuo lisää muutoksia organisaatioon Valteri-verkoston yhdistyessä hallinnollisesti. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri perustettiin 1.2.2015 ja se aloittaa toimintansa elokuun alusta.

- Vielä ei ole täysin selvillä mitä koulut ovat uudessa organisaatiossa: kouluja vai toimipisteitä. Tavoitteet kirkastuvat koko ajan. Meidän valtimme on vireä tutkimuksellinen yhteistyö Jyväskylän yliopiston kanssa, summaa Tuulia Ikkela-Koski. ♦

Elämää sokkona vaikean kuulovamman kanssa

Teksti: Pekka Jaakola

Sisäkorvaistutteista eli implanteista on ollut paljon juttua sekä Tuntosarvessa että postirobotin keskustelualueilla. Ajattelin yhtenä näkökulmana kertoa, kuinka vaikeaa on vanhemmiten sopeutua erilaisiin tilanteisiin.

Olen syntymäsokea, mutta tietäkseni synnyin normaalikuuloisena. Jo lapsuudessani alkoi kuitenkin ilmetä ongelmia oikean korvani kanssa. Korva kipeytyi ja siihen tehtiin ensimmäiset leikkaukset Kuopion keskussairaalassa 1960-luvun lopussa. Kuopiossa siksi, että olin silloin siellä sokeainkoulussa. Kuopiossa ollessani olin vielä pieni poika ja minun oli vaikea sopeutua siihen, että tarvitsin kuulolaitetta. Olin hyvin haluton pitämään sitä ja yritin ottaa sen pois aina kun vain mahdollista. Monet sanaharkat kävin Kuopion koulun johtajattaren kanssa aiheesta. Hän yritti selittää minulle, että kuulolaitetta täytyy käyttää, kuulo ei muutoin parane. Minä käsitin sen niin, että jos kuulolaitetta käyttää, niin kuulo voi joskus palata ennalleen.

Vähitellen aloin ymmärtää, että kuulolaitteita on elinikäinen kaveri-

ni. Tässä jokin aika sitten ollessani Oulussa sairaalassa viisastelin tulkilleni, että voisi olla aika työlästä laskea kuinka mones kuulolaitte minulla on menossa. Monta niitä joka tapauksessa on ollut. Sopeutumista on tarvittu, kun kuulo on jatkuvasti heikentynyt ja kuulolaitteiden on täytynyt olla koko ajan vahvempia. Nyt ollaan tien päässä siinä mielessä, että vahvempia kuulolaitteita ei enää taida olla.

Vuosi sitten helmikuussa minulle leikattiin implantti vasempaan korvaan. Luultavasti eniten sopeutumistani siihen on vaikeuttanut se, kun en enää pysty keskustelemaan ihmisten kanssa saunassa, en millään tavalla. En osaa viittomakieltä eivätkä sitä osaa kaverinikaan. Aikoinaan kun meillä Oulun alueen kuurosokeilla oli liikunnallisia päiviä silloisessa Pihlajarannan lomakodissa pystyin vielä huutamalla keskustelemaan ihmisten kanssa saunassa. Enää se ei onnistu, ja siksi en enää käy edes uimassa tai vesijumppatilanteissa.

Viimeinen niitti tuli nyt tammikuun alussa, kun minulle sanottiin, että oikean korvan kuulolaitteeseen ei enää saa lisää tehoja. Kun sillä ei

mitään kuule, niin implantti on ainoa joka auttaa. Koska vasemman korvan säädöt ovat vielä kesken, niin en olisi näin pian halunnut implanttia oikeaankin korvaan. Vaan eipähän sitä minulta taideta paljon kysellä, se on korkeimman kädessä tämä meidän elämä ja kuulemiset tässä maailmassa.

Monet taistelut olen saanut käydä itseni kanssa että olen sopeutunut edes näin hyvin kuin nyt olen. Vielä riittää vaikeuksia tähän nykyiseen tilanteeseen sopeutumisessa, mutta kai sekin on pakko ja tässä tilanteessa implantti näyttää arvonsa ja paikkansa. Toivon että tämän lehden lukijoilla, siis teillä, joilla on kuuloa vielä jäljellä, kuulo säilyisi mahdollisimman hyvänä. Mutta jos tulee aika implantin, niin sekin on varmasti hyvä ratkaisu. Vielä kun saisi sellaisen implantin joka kestäisi saunan löylyt, niin voisi taas jutella ihmisten kanssa saunassa. Joskus näen unta, että koittaa se päivä kun saan heittää impat ja muut kuulokojeet mäkeen, enkä enää tarvitsisi niitä. Mutta eipä se tapahdu tässä ajassa, vaan sitten siellä rajan toisella puolella. Tähän on nyt tyytyminen ja yritettävä pärjätä niiden olosuhteiden kanssa mitkä on annettu. ♦

Tieni taiteilijaksi

Taru Eskelinen käsissään kaksi piirtämäänsä kuvaa: toinen esittää hymyilevää keskiikäistä miestä ja toinen Minervan pöllöä.

Teksti: Taru Eskelinen Kuva: Veera Laukkarinen

Ensimmäiset piirrokseni, jotka tein 3-5-vuotiaana, olivat pelkiä viivoja, koukeroita, erilaisia värejä ja epämääräisiä muotoja. Niiden katseleminen huvittaa minua nyt. Kuitenkin huomasin jo nuorena, että tykkään askarrella ja väkertää käsilläni kaikenlaista.

Peruskoulun alaluokilla Kajaanissa huomasin, että olin syrjäänvetäyty-

vä. En juurikaan kaivannut ikäisteni seuraa, vaikka silloin tällöin olikin kiva vaihtaa muutama sana luokkalaisten kanssa. Olin myös vähän itkuherkkä, mikä nolotti. Perusluonteeltani olen kuitenkin positiivinen ja eräs ystäväni sanoikin minulle joskus, että hymyilen todella paljon.

Vapaa-aikani käytin piirtelemiseen. Koukeroiden tilalle alkoi vähitellen syntyä kaksiulotteisia hahmoja: eläimiä, ihmisiä ja joskus niiden

sekoituksiakin. Erityisen paljon tykkäsin piirtää kuvia keltaisesta pehmolelutoukasta, jonka sain pienenä vanhemmiltani.

tyypin 3 Usher. Näköni ja kuuloni olivat hiipuneet niin pikkuhiljaa, että en ollut kiinnittänyt siihen huomiota. Diagnoosi ei tullut silti mitenkään

Suomen Kuurosokeat ry Tavoiteohjelma 2015–2024

Suomen Kuurosokeat ry
Föreningen Finlands Dövsblinda rf

Tieni taiteilijaksi

Suomen Kuurosokeat ry
Föreningen Finlands Dövblinda rf

www.kuurosokeat.fi

Teksti: Taru

Ensimmäisenä kiä viivoja ja e den kats nyt. Kuiten na, että kertää k

Peruskohuomas

sekoituksiakin. Erityisen paljon tykkäsin piirtää kuvia keltaisesta pehmolelutoukasta, jonka sain pienenä vanhemmiltani.

Muutto pois tutusta ja turvallisesta

Kuvittelin olevani ihan tavallinen tylsä tallaja, ehkä vähän herkkä ja nössö ikäisekseni. Minulla ei ollut mitään käsitystä siitä mitä tarkoittaa Usher tai kuulonäkövamma. 9-vuotiaana elämässäni tapahtui valtava muutos. Minun piti muuttaa isäni luota Kajaanista äitini luokse Ristiinaan, Mikkelin lähelle. Aikaisemmin olin vain käynyt pyörähtämässä siellä viikonloppuisin. Tutusta turvallisesta paikasta lähteminen oli raskasta, mutta silloin en puhunut siitä juuri kenenkään kanssa. Kenties oli virhe pitää kaikkia niitä mietteitä ja tunteita sisälläni. Helpotusta olooni toi taiteileminen. Paperi jaksoi aina kuunnella murheitani, eikä se koskaan kyllästynyt. Piirrosteni aiheet muuttuivat pohdiskelevampaan suuntaan. Aloin myös lukea enemmän kirjallisuutta. Ymmärsin, miten rujoa ja kovaa elämä voi olla.

Muuton jälkeen kävin 3. ja 4. luokan kyläkoulussa Ristiinassa. Niihin aikoihin rupesin miettimään näköäni ja kuuloani, kun äitini kanssa keskustelimme siskoni **Veeran** Usherista. En muista tarkkaa ajankohdtaa, jolloin minullakin diagnosoitiin

tyypin 3 Usher. Näköni ja kuuloni olivat hiipuneet niin pikkuhiljaa, että en ollut kiinnittänyt siihen huomiota. Diagnoosi ei tullut silti mitenkään yllätyksenä. Koko ajan minulla oli ollut pieni epäily, että kaikki aistit eivät ole ihan kohdallaan. En vain osannut antaa sille nimeä aiemmin. Helpotushan se silti oli kuulla mikä minua "vaivasi".

Koulukiusattu ja yksin

Mutta siitä ongelmat vasta alkoivatkin. Olin koko koulun ainoa oppilas jolla oli kuulonäkövamma. Yhdistettynä herkkään luonteeseen olin helppo maalitaulu kiusaamiselle. Sain kokea miltä tuntuu olla ulkopuolinen, hylkiö, tuijotusten kohde ja mitä selän takana puhuminen todella tarkoittaa. Olin niihin aikoihin todella yksin. Kotonakaan en saanut suutani avatuksi. Niiden kokemusten vuoksi en uskaltanut enää luottaa. Vetäydyin. Se oli elämäni synkintä aikaa.

Ilonpilaaja. Sillä nimellä minua kutsuttiin. En koskaan unohda sitä päivää, kun eräs minua hieman nuorempi tyttö tuli sanomaan sen minulle päin naamaa. Se oli kuin isku vasten kasvoja. Ihan kuin elämä ei olisi ollut riittävän vaikeaa, kun joudun jättämään tutun kotini kauas pohjoiseen ja ihmiset joista välitin, siis ihan kaiken. En koskaan saanut selitystä tuolle nimelle.

Kasvatin itselleni pikkuhiljaa yhä kovempaa ulkokuorta, joka jaksoi ottaa iskut vastaan. En kuitenkaan koskaan suuttunut enkä näyttänyt vihaani, vaan otin kaiken vastaan kuin viilipytty. Samaa teen edelleen. Lähipiirini yllättyy yhä edelleen, jos korotan ääntäni tai hermostun. Joskus minulle on tultu sanomaan, että ”Taruhan se on itse rauhallisuus!”

Elämä helpottaa

Kyläkoulumme lakkautettiin ja oppilaat siirrettiin muihin kouluihin. Minä jouduin Mikkeliin. Pelotti aloittaa kaikkea taas alusta. Mutta yllättäen koulukiusaaminen helpottui. Jouduin samalle luokalle kuuden pojan kanssa, joilla kaikilla oli jonkinasteisia käytös- tai oppimisongelmia. Aluksi pojat eivät paljon jutelleet kanssani, mutta pääsin silti hämmästyttävän hyvin ryhmään mukaan. Piirtäminen oli ennättänyt jäädä taka-alalle, mutta nyt sain uutta puhtia työskentelyyni. Huomasin, että taitoni karttuivat vähitellen vaikka näkö ja kuulo jatkuvasti heikentyivät. Jaksoin taas hymyillä.

Silloin tällöin tuli mustia päiviä kun mietin, että vaikka kuinka rakastan taidetta ja musiikkia, niin kuulon ja näön heikentyessä kaikki taitoni tuntuvat valuvan tyhjyyteen kuin hiekka konsanaan sormieni välistä. Halusin opetella soittamaan kannelta, mutta kuulokojeissani

jokainen sointu tuntui särähtävän tietyllä taajuudella. Joskus soitin ilman kojeita, vaikka ääni kuuluikin vaimeana. Ilomantsissa NKL:n järjestämällä kanteleleirillä sain uutta kipinää soittoharrastukseeni ja sitä olen yrittänyt pitää yllä.

Kävin peruskoulun loppuun Mikkelissä eikä minun tarvinnut enää muuttaa mihinkään. Löysin nykyisen puolisoni samasta peruskoulusta ja hän on ollut elämässäni tukena jo yli viiden vuoden ajan.

Tie taidemaailmaan

Peruskoulun jälkeen päätin aloittaa ensimmäiset ammatilliset opintoni erityisammattiosastossa Jyväskylässä kuva-artsaanilinjalla. Se tiesi kolme vuotta pitkiä bussimatkoja Ristiinan ja Jyväskylän välillä, mutta se oli vaivan arvoista. Huomasin, miten taitoni taiteilijana pääsivät loistamaan ja kehittymään. Piirustustyylini muuttui sarjakuva- ja mangahahmoista naturalistiseksi ja realistiseksi.

Opiskelujeni kohokohta tuli, kun sain opinnäytetyönä järjestää taidenäyttelyn Mikkelin kaupunginkirjastolla syksyllä 2013. Tein töitä lähes yötä päivää, jotta ennättäisin saamaan kaiken valmiiksi ennen ”suurta hetkeä”. Viimeinen taulu valmistuikin edeltävänä iltana ennen näyttelyn pystytystä. Kolmiviik-

koisen näyttelyn lisäksi sain osani 15 minuutin julkisuudesta, kun naamani oli näytillä Länsi-Savossa ja Viikkoset-lehdessä. Yksityisnäyttely oli ensimmäinen askel taiteentekijänä ja tekisin sen mieluusti uudelleen.

Tärkein asia jonka koulussa opin oli se, että minä itse olen ainoa, joka voi viedä omaa elämäni eteenpäin, kukaan ei voi tehdä sitä puolestani. Ehkä ihaninta oli se, miten vähän vammani esti opintojani. Huonon pihavalaistuksen lisäksi en osaa nimetä kovin montaa ongelmatilannetta. Sain myös uusia ystäviä ja nämä suhteet ovat pysyneet senkin jälkeen, kun koulu lopui viime vuoden keväällä.

Koulu aukaisi minulle uusia ovia elämässäni. Pääsin sisälle Mikkelin taidemaailmaan ja sain tavata joitakin merkittäviä henkilöitä, jotka kuuluvat tähän yhteisöön. Uskon kyllä, että näistä kontakteista on myöhemmin hyötyä jos jatkan nykyisten opintojeni jälkeen aktiivisena taiteilijana.

Niin, minulla on nyt päällä opiskeluputki. Aloitin kuva-artsaaniksi valmistumiseni jälkeen heti perään toiset ammatilliset opinnot Mikkelissä sijaitsevassa ammattiosastossa. Valintani ei ole aivan tavanomainen näkövammaiselle, opiskelen nimitäin rakennusmaalariksi. Valitsin

tämän, koska tykkään maalata ja taiteilla. Lisäksi koin, että tavallinen ammattikoulu antaa enemmän haastetta kuin erityisammattiosasto. Huomaan pärjääväni vähemmälläkin tuella. Vielä en ole valintaani katunut. Tunsin oloni voittajaksi, kun pääsin sisään, vaikka kerroinkin valintahaastattelussa, että minulla on ongelmia näön ja kuulon kanssa. Minua kyllä varoiteltiin, etten ehkä pääsisi sisään, koska hakijoita on niin paljon. Hyväksymispaperin saamisen jälkeen tuli sellainen olo, että pärjään missä vaan.

Opiskelujen alku on sujunut hyvin ja olen jo päässyt ryhmäläisteni kanssa käytännön töihin koulun rakennustyömaille. Opettajat ja opo osaavat ottaa huomioon kuulonäkövammani ja luokkalaiset eivät ole siitä kertaakaan huomautelleet ikävästi. Jos kaikki sujuu niin kuin on suunniteltu, valmistun maalariksi vuonna 2016. Sitä ennen pistän vain pensselin sutimaan sekä taloja maalaten että taulupohjia täydentäen.

Elämässäni on olemassa siis ainakin yksi asia, josta olen täysin varma ja jonka voin hyvällä omallatunolla nyt sanoa: Tällä työllä pysyy sivellin kädessä, jos ei mitään muuta! ♦

Samin matka Lontooseen ja Pariisiin

Teksti ja kuvat: Sami Haapanen

Kerään muistoja matkoilta, koska en tiedä kuinka paljon näen enää tulevaisuudessa. Viime lokakuussa matkustin Lontooseen ja Pariisiin. Haluan ehdottomasti vielä nähdä Monacon ja Venetsian. Amerikka taitaa kalleuden vuoksi jäädä vain haaveeksi.

Ke 1.10.

Läksin tulkkini kanssa matkaan Ryanairin terminaalista Tampere-Pirkkalan lentokentältä suuntaana Lontoo. Lentokone oli todella pienikokoinen. Matka sujui hyvin. Laskeutuessa kone puski koko ajan vinoon. Alkoi jo pelottaa. Alas tullessa kuului kova pauke, mutta lasku onnistui kuitenkin. Oli se selainen jännitysnäytelmä, että sydän siirtyi sentin verran sivulle.

Lentokentällä selvisi, että kymmenen kertaa halvemmalla pääsee, kun ottaa bussin Lontoon keskustaan. Puolentoista tunnin matkalla ihailimme maisemia. Hotellimme löytyi tosi helposti King Crossin alueelta. Oli niin lämmintä, että jätin tuulitakin pois päältä. Kävimme pit-

Sami Haapanen British Museumissa.

salla ja loppuilta kului rauhallisesti hotellin ympäristöön tutustuessa.

To 2.10.

British Museum on kaunis rakennus sisältä ja ulkoa. Sisäänpääsy on kaikille ilmainen. Sinne kannattaa varata aikaa, koska nähtävää on paljon ja siellä on myös monia matkamuis- tomyymälöitä. Hampurilaislounaan jälkeen iltapäivällä kävimme eri vaatekaupoissa ja kiertelimme kaupungilla ihailen eri rakennuksia. Lämpöä oli edelleen +16 astetta.

Pe 3.10.

Kävelimme tulkkini kanssa hotellilta kolme kilometriä Towerin linnaan. Päivä oli vielä lämpöisempi kuin edelliset, mittari nousi tuntumani mukaan yli +20 asteen. Monet olivat pukeutuneet pelkkiin t-paitoihin ja shortseihin. Itsekin riisuin sukat pois. Towerin linnan taustalla oli hieno näkymä Towerin sillalle. Siinä silmä lepäsi. Kierrettyäni linnaa halusin nähdä kruununkalleudet, joita siellä säilytetään erityisvartioiden alla. Pienen eksymisen jälkeen löysimmekin sinne. Aurinkoisesta ulkoilmasta kävelimme sisään pimeyteen. Näyttelyssä ei ollut ollenkaan valoja. Pimeässä salissa pyöri televisioruuduilla vanhoja dokumenttifilmejä kuninkaallisista. Sitten silmät tottuivat pimeyteen. Kruununkalleudet nähdäkseen piti astua liukuportaaseen, joka kuljetti katsojat valaistujen aarrevitriinien ohi. Niitä ei siis voinut pysähtyä katselemaan kauaksi aikaa. Oli mieletöntä nähdä niin arvokkaita tavaroita. Kaikki oli suorastaan mykistävän kaunista. Varsinkin kuningataräiti Elisabethin kruunu ja sen upea timantti jäivät mieleen.

Jälleen hampurilaislounaalle, sitten hetkeksi hotellille, josta matka jatkui Camdenin kaupunginosaan. Kävelimme siellä tuntikausia. Illalla ostimme kertaliput metroon ja hurautimme katsomaan Taten modernin taiteen museossa olevia näyttelyitä.

Sinne on ilmainen pääsy ja paikka on auki iltakymmeneen saakka.

La 4.10.

Lähtöpäivä Lontoosta. Pakkasimme laukkumme valmiiksi ja jätimme ne hotellin yleiseen tilaan odottamaan. Ilma oli muuttunut sateiseksi, nyt sai tuulitakkini taas hommia. Kävimme kuninkaallisessa kirjastossa ja sitten taas hampurilaislounaalla, kolmannen kerran jo. Oli aika hakea matkalaukut, hyvästellä hotelli ja nousta Englannin kanaalin alitse kulkevaan junaan. En huomannut eroa Suomen juniin enkä mitään erityistä siinä, kun kuljimme meren alitse. Junamatka Lontoosta Pariisiin kesti täsmälleen 2 tuntia ja 24 minuuttia.

Perillä emme löytäneet heti hotelleja. Kysyimme neuvoa liikkeistä ja hotelli olikin takanamme. Hassuinta oli, että kyseinen katu on nimetty henkilön nimeltä **Abbé de l'Épée** mukaan. Hän perusti maailman ensimmäisen kuurojen koulun Pariisiin. Arvelin, että kuurojen koulu oli jossain lähellä. Hotellissa oli vihdoinkin oikea suihku ja vesihana niin kuin Suomessa. Englannissa oli hassusti kylmälle ja kuumalle vedelle erilliset vesihanat. Hetken huilattuamme kiersimme paikkoja löytämättä edes kauppoja. Alhainen verensokeri ja nälkä ajoivat minut ruokailemaan paikalliseen hampurilaisketjuun. Taas hampu-

rilaislinjani piti, osa 4! Päätin, että lomalla en kiloja mieti.

Su 5.10.

Nokka kohti Panthéonia. Panthéon on niin mykistävä näky, että suuni loksautti auki. Kaikkialla on kaunista ja valkoista. Olin taivaassa. Panthéoniin on haudattu useita ranskalaisia merkkihenkilöitä. Yksi heistä on pistekirjoituksen keksijä **Louis Braille**.

Ostosten ja lepo hetken jälkeen menimme taas syömään hampurilaiset, taisi olla sarjassa osa 5. Sitten oli vuorossa Pompidou-keskus. Kahvilassa hämmästelin possumunkin näköistä leivonnaista. Varmistin vielä tulkilta, että näin oikein. Ulkonäkö oli kyllä samanlainen kuin Suomessa, mutta sisältö oli sulaa suklaata. Erikoisen, mutta hyvän makuinen. Itse Pompidou oli todella hieno paikka. Ihmettelin ulkoseinällä olevia putkia, jotka osoitautuivat rappusiksi. Mykistävä tunnelia pitkin kävellessä näki ulos pariisilaisille nähtävyyksille.

Ma 6.10.

Pont Neuf on Pariisin vanhin silta, rakennettu 1573. Sillan vieressä on pieni puisto, joka oli aidattu. Huomasin, kun ihmiset aikoivat puistoon, mutta luulivat sen olevan lukossa. Rohkeasti kokeilin ovesta olevaa kahvaa ja bingo!, ovi aukesi. Tulkki huomautti, että katso taaksesi. Kymmeniä koululaisia seurasi meitä. Hieman pelästyin sitä ihmisvyöryä. Kiirehdimme askeleitamme kohti niemen päässä olevia penkkejä. Saimme napattua itsellemme yhden penkin ja istuimme ja nautimme siinä puistomaisemasta. Lähtiessämme ylitimme sillan ja sitten näkyi jo Louvre. Joku ulkomaalaiselta vaikuttava yritti esittää minulle jotain temppua ja antaa käteeni kolikon, mutta pidin käteni taskussa kunnes mies luovutti.

Louvre oli kovat jonot. Turvatarkistuksessa tarkistettiin laukut. Louvre on tosi iso paikka. Vaatii paljon aikaa käydä läpi. Tunteja kului ja silti kierros jäi kesken. Meidän piti mennä Eiffeliin saman tien mutta

peruimme sen, koska rankkasade yllätti.

Ti 7.10.

Kävelimme D'Orsayn taidemuseoon, joka on alun perin ollut vanha rautatieasema. Sinne oli melkein kahden tunnin jonotus ja sen jälkeen tiukka turvatarkastus. Taidemuseossa on esillä töitä useilta kuuluisilta taiteilijoilta. Välillä huilausin hotellilla monta tuntia kunnes suuntasimme illalla Eiffel-torniin. Ensin odottelimme hissiä, sitten nousimme toiselle tasanteelle, josta oli kaunis näköala. Kaupungin valomeri näkyi kauas. En voi sanoa kuvaila näkymiä, ne on vain koettava itse. Sitten nousimme kolmannelle eli korkeimmalle tasanteelle. Oli ahdasta, tasanne tupaten täynnä. Kaunista ja pelottavaa. Viivymme tornissa sulkemisaikaan klo 23 saakka.

Ke 8.10.

Laukku pakattu ja hyvästien aika. Tämä oli paras hotelli missä olen ikinä ollut. Jätimme laukut ruokasaliin ja kävelimme katakombien sisäänkäynnille. Romahdusvaaran

vuoksi sisään otetaan kerralla vain pieni määrä ihmisiä. Kahden tunnin kuluttua jonotus oli pakko keskeyttää, koska katakombeissa olisi vielä ollut melkein kahden kilometrin kävely pitkin maanalaisia käytäviä. Kävimme lounaalla, tällä kertaa oikeassa ravintolassa, missä söin maukkaan pippuripihvin. Otimme taksin hotellilta lentokentälle. Laskeutuminen Helsinki-Vantaan kentälle oli hieno. Ensin hieman raaka käännös, sitten vakaa sukellus pilvestä maahan. Vantaalta tulimme bussilla Tampereelle. Mietin pitkään, että pitäisikö tilata taksi etukäteen bussiasemalle. Huoleni oli turha. Montakin taksia oli jonossa. Hyvästelin tulkin ja olin kotona kello kolme yöllä.

Olin tyytyväinen matkaani. Kumpikin kaupunki on turvallinen ja niissä on erinomaisia kahviloita. Näkövammaiskortilla pääsimme joissain paikoissa tulkkini kanssa molemmat ilmaiseksi sisään, muissa sain pääsylipusta alennusta ja tulkki ilmaisen lipun. Pariisissa turistipaikoihin oli pitkät jonot, Lontoossa selvisi vähemmällä. ♦

Suojateitä Pariisissa

”Etiopia, täältä tullaan!”

Teksti: Sanna Paasonen

Suomen Kuurosokeat ry on mukana ensimmäisessä kehitysyhteistyöhankkeessa Kynnys ry:n kanssa, jossa autetaan etiopialaisia kuurosokeita alkuun sekä järjestöasioissa että lasten kuntoutuksessa.

Kansainvälisten avustuksien avulla Etiopian kuurosokeiden järjestö sai omat toimistotilat viisi vuotta järjestön perustamisen jälkeen. Jäsenien määrä monikertaistui, ja lapsille hankittiin oma kuntoutuspaikka, jossa he saavat harjoitella itsenäisen elämän taitoja.

Etiopialaisten kuurosokeiden tietotaidot eivät vastaa länsimaalaisia puutteellisen koulutuksen ja kuurosokeustuntemuksen takia. Nämä vaikeuttivat muun muassa paikallisen järjestön henkilöstö- ja taloushallintoa. Olemme yrittäneet Suomessa ratkaista ongelmia, mutta lähtökohteisesti asioissa mennään Etiopian maan tavalla, ja heidän tulee pärjätä ilman meitä tulevaisuudessa.

Nyt tilanne alkaa olla hieman rauhallisempi, ja Kynnys päätti lä-

hettää minut kuurosokeana asiantuntijavierailulle, joka toteutuu maaliskuussa. Hanketta ovat Etiopiassa pohjustaneet ensin **Riku Virtanen** ja sitten **Ari Suutarla**. Toimin järjestö- ja pedagogisena asiantuntijana, ja katsastan tilannetta, mitä voisimme tehdä seuraavaksi.

Puolentoista viikon aikana meidän on **Tuomas Tuuren** kanssa tarkoitus tavata muun muassa paikallisen kuurosokeiden järjestön lisäksi Etiopian vammaisten kattojärjestön edustajia ja tutustua pääkaupunki-seudun ulkopuolella olevaan Hosainan kouluun. Riskialueelle matkan valmistautumiseen liittyy useiden estolääkkeiden hankinta (malaria, keltakuume, AB-hepatiitti, jäykkäkouristus ja niin edelleen) niin, että luvassa on varmaan myös heikotusta ja pahoinvointia. Nyt meidän on aika suunnistaa nokka kohti Helsinki-Vantaan lentoasemaa kansainvälinen rokotetodistus ja viisumi laukussa. Täältä tullaan, Etiopia! ♦

(Lisää matkakuulumisia on tulossa kevään Tuntosarvessa.)

Kun sanat eivät riitä

Teksti: Paula Valminen

Moni meistä tuntee suomen kielen rakkaana ja vivahderikkaana äidinkielenään niin kirjoitettuna, puhuttuna kuin viitottuna. Se on elänyt vuosikymmenet suomalaisten mukana sekä hyvinä että huonoina aikoina. Nyt maamme talouden suunnan ollessa alaspäin on kielellemme käymässä samoin: käytetään paljon vieraista kielistä tulleita lainasanoja ja asioille sekä esineille annetaan samoja nimityksiä.

Jäin miettimään tätä asiaa, kun erään aamun uutislähetyksessä kerrottiin, että vanhusten kotihoidon palveluissa otetaan käyttöön tabletti. Vilkas mielikuvitukseni ehti tiedon edelle ja ajattelin, mikä uusi ihmelääke nyt on keksitty ikäihmisten varalle. Makeasti nauroin itseleni, kun huomasin kyseessä olevan tietokonetabletin, jota kokeiltiin vanhusten kotihoidossa muun muassa yksinäisyyden lievittäjänä. Hyvä asiahan tuo on, mutta luulen monen hoidettavan ja hoitajan vielä

sekoavan tableteissa, eli otetaanko se purkista, katetaanko pöydälle kupin tai lautasen alle, vai onko kenties sittenkin kyse tästä uudesta hiplattavasta ja kopsuteltavasta tietokonetabletista.

Samoin on taulujen laita. Kautta aikojen seinille on ripustettu maalauksia ja muita taideteoksia. Niitä on kutsuttu arkisemmin tauluiksi.

Nykyään televisiot ja tietotekniset laitteetkin nimetään tauluiksi. Eikö nykypäivän lattealle ja litteälle muodolle löydetä muuta nimitystä kuin tabletti tai taulu?

Vielä jään miettimään, miten pannukakusta todella tuli pannukakku. ♦